TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21157
Tarih : 10.11.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA 53122

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat IŞIKHAN tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 10.11.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

İzmir'in Aliağa ilçesinde bulunan HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen patlama ve yangın sonucunda 17 işçi yaşamını yitirmiş, 1'i ağır olmak üzere 12 işçi yaralanmıştır. Tavan vincinin koparak ark ocağına düşmesi ve doğalgaz/oksijen borularında meydana gelen patlamalarla bağlantılı olduğu belirtilen facia, Türkiye'de işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki yapısal sorunları, işyerlerindeki denetim mekanizmalarının etkinliğini ve işverenlerin yasal yükümlülüklerini yeniden gündeme getirmiştir.

Demir-çelik sektörü; yüksek sıcaklık, sıvı metal, ağır kaldırma ve taşıma ekipmanları, basınçlı gaz sistemleri, elektrik tesisatları ve kimyasal riskler nedeniyle iş kazası ve meslek hastalığı bakımından en yüksek riskli çalışma alanlarından biridir. Bu sektörde meydana gelen kazaların önemli bir bölümü, gerekli teknik önlemlerin alınması, ekipmanların düzenli bakımı, risk değerlendirmelerinin güncellenmesi, çalışma sürelerinin mevzuata uygun düzenlenmesi ve etkin iş sağlığı ve güvenliği denetimleriyle önlenebilir niteliktedir.

Ancak HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nın geçmiş kayıtları incelendiğinde, 1999 yılından bu yana pota düşmesi, gaz ve mühimmat kaynaklı patlamalar, vinç halatı kopmaları, yüksekten düşmeler, zehirlenmeler ve çeşitli ekipman arızaları gibi 20'den fazla ağır olayın yaşandığı; bu olaylarda çok sayıda işçinin yaşamını yitirdiği veya yaralandığı yönünde bilgiler kamuoyuna yansımıştır. Bu tablo, söz konusu işletmede iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin sürekliliği, risklerin sistematik biçimde değerlendirilmesi ve Bakanlık denetimlerinin yeterliliği konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır.

Öte yandan Bakanlığınız tarafından facia sonrasında yapılan açıklamalarda, Bakanlık müfettişlerinin daha önceki incelemelerinde tesiste "çok ciddi sıkıntıların yaşanmadığının" tespit edildiği belirtilmiştir. Ancak 17 işçinin yaşamını yitirdiği böylesine ağır bir olayın ardından, geçmiş denetimlerin kapsamının, yönteminin, tespitlerinin ve sonuçlarının kamuoyuyla bütün açıklığıyla paylaşılması zorunludur. Denetimlerde herhangi bir eksiklik bulunup bulunmadığı, müfettişlerin hangi teknik ve idari veriler üzerinden değerlendirme yaptığı ve işletmenin yüksek riskli üretim süreçlerinin ne ölçüde incelendiği açıklığa kavuşturulmalıdır.

Ayrıca işçilerin 12 ila 16 saate varan çalışma sürelerine maruz bırakıldığı, yetersiz dinlenme koşullarında çalıştırıldığı, bakım ve onarım faaliyetlerinin üretim devam ederken gerçekleştirildiği, ekipmanların düzenli bakımının yapılmadığı ve üretim baskısının iş

güvenliği uygulamalarının önüne geçtiği yönündeki iddialar, facianın yalnızca teknik bir arızadan ibaret olmadığını; çalışma rejimi, iş organizasyonu ve işverenin iş sağlığı ve güvenliği politikaları bakımından da kapsamlı biçimde araştırılması gerektiğini göstermektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında işverenin temel yükümlülüğü, işyerinde çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlamak, riskleri önlemek, gerekli organizasyonu kurmak, ekipman ve çalışma koşullarını güvenli hale getirmektir. Bu yükümlülük, yalnızca kaza sonrasında sorumluluk üstlenmekle değil, kazanın meydana gelmesini önleyecek bütün tedbirleri önceden almakla yerine getirilebilir.

İş kazalarının önlenmesi, işçilerin yaşam hakkının korunması ve çalışma ortamlarının güvenli hale getirilmesi devletin anayasal ve yasal sorumlulukları arasındadır. İş güvenliği denetimlerinin kâğıt üzerinde yapılan kontrollerden ibaret kalmaması, yüksek riskli tesislerde sürekli, bağımsız, bilimsel ve etkin bir denetim sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda meydana gelen facianın bütün yönleriyle aydınlatılması, geçmiş kazaların ve denetimlerin incelenmesi, varsa idari ihmallerin ortaya çıkarılması ve benzer facialarının önlenmesine yönelik tedbirlerin belirlenmesi amacıyla aşağıdaki soruların yanıtlanması gerekmektedir.

SORULAR

1. HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı müfettişlerince 1 Ocak 2021 tarihinden 9 Kasım 2026 tarihine kadar kaç kez denetlenmiştir? Bu denetimlerin tarihleri, denetimi gerçekleştiren birimler, müfettiş sayıları, denetimlerin kapsamı ve sonuçları nelerdir? Denetim raporlarının birer örneği kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
2. Söz konusu denetimler önceden planlanmış rutin denetimler kapsamında mı, işçi şikâyetleri üzerine mi, ihbarlar doğrultusunda mı yoksa önceki iş kazaları nedeniyle mi gerçekleştirilmiştir? Denetimlerin kaçında işyerinde fiilen üretim yapılırken saha incelemesi gerçekleştirilmiş, kaçında yalnızca belge ve kayıtlar üzerinden değerlendirme yapılmıştır?
3. Bakanlığınızın, 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen facia öncesinde HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda iş sağlığı ve güvenliği açısından tespit ettiği mevzuata aykırılıklar nelerdir? Bu aykırılıklar için işverene herhangi bir süre verilmiş midir? Verilen süreler içerisinde eksikliklerin giderilip giderilmediği hangi yöntemlerle doğrulanmıştır?
4. Bakanlığınız tarafından yapılan açıklamada, önceki denetimlerde tesiste "çok ciddi sıkıntıların yaşanmadığının" tespit edildiği belirtilmiştir. 17 işçinin yaşamını yitirdiği bu facia karşısında söz konusu değerlendirme hangi teknik, idari ve bilimsel verilere dayandırılmıştır? Denetimlerde yüksek riskli ekipmanların ve üretim süreçlerinin güvenliğine ilişkin hangi kriterler esas alınmıştır?
5. Önceki denetimlerde eksikliklerin tespit edilmemesi veya tespit edilen eksikliklerin giderilmemesi ile 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen facia arasında bir bağlantı olup olmadığı araştırılmakta mıdır? Denetim sürecinde ihmal, kusur veya görev gereklerine aykırı davranış tespit edilmesi halinde sorumlu kamu görevlileri hakkında idari ve hukuki işlem başlatılacak mıdır?
6. Facianın ardından Bakanlığınız tarafından kaç iş müfettişi görevlendirilmiştir? İncelemenin kapsamı yalnızca kazanın doğrudan teknik nedenlerini mi içermektedir, yoksa iş organizasyonu, vardiya düzeni, bakım faaliyetleri, risk değerlendirmeleri,

işverenin yükümlülükleri ve geçmiş denetim süreçlerini de kapsamakta mıdır? İncelemenin tamamlanması için öngörülen süre nedir?

7. HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası bünyesinde görev yaptığı belirtilen 37 iş güvenliği uzmanı ve 2 işyeri hekiminin görev, yetki ve sorumlulukları nelerdir? Bu kişilerin iş güvenliği hizmetlerini hangi statüde, hangi çalışma süreleriyle ve hangi organizasyon içerisinde yürüttükleri Bakanlığınızca denetlenmiş midir?
8. Fabrikada görev yapan iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri tarafından hazırlanan risk değerlendirmelerinde; tavan vinçleri, kaldırma ekipmanları, vinç halatları, ark ocağı, sıvı çelik döküm alanı, doğalgaz ve oksijen hatları, basınçlı sistemler, yüksek sıcaklık ve yangın riskleri bakımından hangi tehlikeler belirlenmiştir? Bu risklere ilişkin alınması gereken önlemler işverene yazılı olarak bildirilmiş midir?
9. İş güvenliği uzmanlarının veya işyeri hekimlerinin işyerinde tespit ettikleri hayati tehlikeleri işverene ve Bakanlığınıza bildirmeleri halinde, bu bildirimlerin takibi nasıl yapılmaktadır? HABAŞ tesisinde bu kapsamda yapılmış herhangi bir bildirim, uyarı, tutanak veya şikâyet bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa bunlar üzerine hangi işlemler gerçekleştirilmiştir?
10. İş güvenliği uzmanlarının işveren karşısındaki bağımsızlığını ve mesleki güvencesini sağlamak amacıyla Bakanlığınızca hangi denetim mekanizmaları uygulanmaktadır? İşverenin üretim ve maliyet baskısı nedeniyle uzmanların tespit ve önerilerini uygulamaması veya uzmanlar üzerinde baskı oluşturması durumunda çalışanları koruyacak özel bir mekanizma bulunmakta mıdır?
11. Facianın meydana geldiği sıvı çelik döküm ve ark ocağı alanlarında, bakım ve onarım faaliyetleri sırasında üretimin durdurulması zorunluluğu hangi mevzuat hükümlerine dayanmaktadır? HABAŞ tesisinde bakım faaliyetlerinin üretim devam ederken yürütüldüğü, makinelerin çalışır vaziyette olduğu ve gerekli enerji izolasyonlarının yapılmadığı yönündeki iddialar araştırılmakta mıdır?
12. Tesis bünyesinde bulunan tavan vinçleri ve diğer kaldırma ekipmanlarının son periyodik kontrol tarihleri, kontrolü gerçekleştiren kuruluşlar ve kontrol raporları nelerdir? Vinçlerin taşıma kapasitesi, halatların dayanıklılığı, mekanik bağlantıları, fren sistemleri ve güvenlik donanımları hangi aralıklarla kontrol edilmektedir?
13. Vinç halatlarının kullanım ömrü, aşınma sınırları, yük taşıma kapasitesi ve değiştirilme kriterleri hangi standartlara göre belirlenmektedir? Facia öncesinde kopan vincin bakım, onarım, kontrol ve kullanım kayıtları incelenmiş midir? Halatın kopmasına neden olabilecek aşınma, deformasyon, aşırı yüklenme veya bakım eksikliği tespit edilmiş midir?
14. Fabrikada kullanılan doğalgaz ve oksijen boru hatlarının periyodik kontrolleri, basınç testleri, sızdırmazlık kontrolleri ve acil kapatma sistemlerinin son kontrol tarihleri nelerdir? Bu hatlarda daha önce herhangi bir kaçak, arıza, basınç düzensizliği veya güvenlik uyarısı kayda geçmiş midir?
15. Ark ocaklarında, sıvı metal döküm alanlarında ve yüksek sıcaklıkla çalışılan bölümlerde patlama, yangın, gaz kaçağı ve sıvı metal sıçraması risklerine karşı hangi teknik ve organizasyonel önlemler alınmıştır? Bu önlemlerin fiilen uygulanıp uygulanmadığı Bakanlık müfettişlerince denetlenmiş midir?
16. HABAŞ tesisinde işçilerin günde 12 ila 16 saate varan sürelerle çalıştırıldığı, fazla mesai uygulamalarının yaygın olduğu ve dinlenme sürelerinin mevzuata aykırı biçimde kullandırıldığı yönündeki iddialar doğru mudur? Bakanlığınızın bu konuda yürüttüğü bir inceleme bulunmakta mıdır?
17. Son beş yıl içerisinde fabrikada çalışan işçilerin günlük ve haftalık çalışma süreleri, fazla mesai kayıtları, vardiya çizelgeleri ve hafta tatili kullanımları incelenmiş midir? İş Kanunu'nda düzenlenen haftalık çalışma süresi, fazla çalışma sınırları ve dinlenme

sürelerine ilişkin hükümlere aykırılık tespit edilmiş midir? Edilmişse işverene hangi yaptırımlar uygulanmıştır?

18. Uzun çalışma süreleri, yetersiz dinlenme, aşırı iş yükü ve sürekli üretim baskısının iş kazası riskini artırdığına ilişkin Bakanlığınızın herhangi bir değerlendirmesi bulunmakta mıdır? Bu kapsamda yorgunluk ve dikkat kaybına bağlı iş kazalarının önlenmesi için yüksek riskli sektörlere yönelik özel bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?
19. HABAŞ tesisinde çalışan işçilerin ne kadarı doğrudan işletme bünyesinde, ne kadarı alt işveren veya taşeron şirketler aracılığıyla istihdam edilmektedir? Alt işveren işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, sağlık gözetimleri, kişisel koruyucu donanım kullanımları ve çalışma süreleri hangi kurum ve mekanizmalar tarafından denetlenmektedir?
20. Facianın yaşandığı bölümde hayatını kaybeden ve yaralanan işçilerin kaçı doğrudan HABAŞ çalışanı, kaçı alt işveren veya taşeron çalışanıdır? İşçilerin görev tanımları, çalışma süreleri, mesleki yeterlilik belgeleri ve iş güvenliği eğitimleri incelenmiş midir?
21. Fabrikada çalışan işçilere yönelik iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri hangi aralıklarla verilmiştir? Özellikle patlama, yangın, gaz kaçağı, vinç arızası, sıvı metal dökülmesi ve acil tahliye gibi yüksek riskli durumlarda çalışanlara uygulamalı eğitim ve tatbikat yaptırılmış mıdır? Son beş yıldaki tatbikat kayıtları nelerdir?
22. Tesisin acil durum planları, yangın söndürme sistemleri, gaz algılama ve alarm sistemleri, acil durdurma mekanizmaları ve tahliye güzergâhları en son ne zaman denetlenmiştir? 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen olay sırasında bu sistemlerin çalışıp çalışmadığı, müdahale süresinin yeterli olup olmadığı ve kurtarma faaliyetlerinde herhangi bir aksaklık yaşanıp yaşanmadığı araştırılmış mıdır?
23. HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda 1999 yılından 9 Kasım 2026 tarihine kadar meydana gelen iş kazalarının yıllara, kaza türlerine ve sonuçlarına göre dağılımı nedir? Bu dönemde kaç işçi yaşamını yitirmiş, kaç işçi yaralanmış veya kalıcı iş göremezlik yaşamıştır? Bu kazaların kaçı Bakanlığınıza bildirilmiştir?
24. Söz konusu işletmede geçmiş yıllarda yaşanan iş kazaları nedeniyle işverene uygulanan toplam idari para cezası ne kadardır? Yıllar itibarıyla uygulanan para cezalarının, işin veya işyerinin durdurulması kararlarının, idari yaptırımların ve diğer işlemlerin dökümü nedir?
25. HABAŞ tesisinde geçmişte yaşanan ağır iş kazaları sonrasında işveren tarafından hangi düzeltici ve önleyici tedbirler alınmıştır? Bu tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığı Bakanlığınızca takip edilmiş midir? Aynı veya benzer nitelikte kazaların tekrarlanması karşısında işletmenin risk sınıflandırması ve denetim sıklığı artırılmış mıdır?
26. Aynı işyerinde tekrarlanan ağır iş kazalarına rağmen faaliyet durdurma kararı alınmamasının hukuki ve idari gerekçeleri nelerdir? İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun işin durdurulmasına ilişkin hükümleri kapsamında tesisin tamamı veya yüksek riskli üretim bölümleri hakkında geçmişte herhangi bir karar alınmış mıdır?
27. İş kazalarının önlenmesine ilişkin Bakanlığınızın uyguladığı risk esaslı denetim sisteminde, geçmişte birden fazla ölümlü veya ağır yaralanmalı kazanın yaşandığı işletmeler için özel bir izleme ve denetim programı bulunmakta mıdır? HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası bu kapsamda özel denetime tabi tutulmuş mudur?
28. Fabrikada işçiler tarafından daha önce iş güvenliği eksiklikleri, ekipman arızaları, bakım yetersizlikleri, uzun çalışma süreleri veya tehlikeli çalışma koşulları hakkında Bakanlığınıza, CİMER'e, Alo 170 hattına veya diğer resmi kurumlara yapılmış şikâyet ve ihbar sayısı kaçtır? Bu başvuruların kaçı hakkında inceleme yapılmış, kaçı sonuçlandırılmıştır?

29. İşçilerin iş güvenliği açısından tehlikeli gördükleri işleri reddetme haklarını kullanabilmeleri ve bu nedenle işten çıkarılma, baskı veya ayrımcılığa uğramamalarını sağlamak amacıyla HABAŞ tesisinde hangi mekanizmalar oluşturulmuştur? İşçilerin tehlikeli çalışma koşullarını herhangi bir baskı altında kalmadan bildirebilecekleri bağımsız bir başvuru sistemi bulunmakta mıdır?
30. İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği kurulu bulunmakta mıdır? Kurulun son beş yıl içerisinde gerçekleştirdiği toplantıların tarihleri, gündemleri ve aldığı kararlar nelerdir? Kurulda işçi temsilcilerinin dile getirdiği risk ve taleplerin ne kadarı işveren tarafından yerine getirilmiştir?
31. Bakanlığınızın, HABAŞ tesisinde meydana gelen önceki kazalara ilişkin olarak Cumhuriyet başsavcılıkları, kolluk birimleri, SGK ve diğer kamu kurumlarıyla yürüttüğü ortak inceleme ve veri paylaşımı bulunmakta mıdır? Önceki kazalarda kusur veya ihmal tespit edilen işveren yetkilileri ve sorumlu yöneticiler hakkında Bakanlığınızca hangi idari işlemler gerçekleştirilmiştir?
32. İş kazası ve meslek hastalığı bildirimlerinin eksik, geç veya gerçeğe aykırı yapılmasını önlemek amacıyla Bakanlığınızın uyguladığı denetim mekanizmaları nelerdir? HABAŞ tesisinde geçmiş yıllarda meydana gelen kazaların tamamının SGK ve Bakanlık kayıtlarına doğru biçimde yansıtılıp yansıtılmadığı araştırılmış mıdır?
33. Demir-çelik sektörü gibi yüksek riskli işkollarında faaliyet gösteren işletmelerde, işverenin maliyet ve üretim hedeflerini işçi sağlığı ve güvenliğinin önüne geçirmesini önlemek amacıyla Bakanlığınızın geliştirdiği özel bir denetim modeli bulunmakta mıdır? Üretim hedefleri ile iş güvenliği uygulamaları arasındaki ilişkinin denetlenmesine yönelik bir düzenleme yapılması düşünülmekte midir?
34. Ağır sanayi işletmelerinde kullanılan vinçler, kaldırma ekipmanları, ark ocakları, gaz ve oksijen hatları, basınçlı sistemler ve diğer kritik ekipmanların periyodik kontrollerinin işletmeden bağımsız, akredite ve yetkin kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmesini zorunlu kılacak yeni bir mevzuat düzenlemesi planlanmakta mıdır?
35. Yüksek riskli sanayi tesislerinde periyodik denetimlerin yanı sıra habersiz saha denetimlerinin artırılması, kritik ekipmanların bakım geçmişinin dijital ortamda izlenmesi ve hayati risk tespit edildiğinde üretimin derhal durdurulmasını sağlayacak bir sistem kurulması gündeminizde midir?
36. Türkiye genelindeki demir-çelik fabrikaları ve benzeri ağır sanayi işletmelerinde son beş yılda meydana gelen ölümlü ve ağır yaralanmalı iş kazalarının sayısı kaçtır? Bu kazaların işyerlerine, sektörlere ve kaza türlerine göre dağılımı nedir? Benzer kazaların önlenmesi amacıyla sektör genelinde kapsamlı bir risk analizi yapılmış mıdır?
37. HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen facianın ardından işletmenin tamamında veya olayın yaşandığı üretim bölümlerinde faaliyetin durdurulmasına ilişkin bir karar alınmış mıdır? Alınmadıysa bunun gerekçesi nedir? Üretimin yeniden başlatılması için hangi teknik ve idari güvenlik koşullarının sağlanması zorunlu tutulmuştur?
38. Facianın nedenlerinin ve sorumluluk zincirinin bağımsız biçimde ortaya çıkarılması amacıyla üniversitelerden, meslek odalarından, işçi sendikalarından ve iş sağlığı ve güvenliği alanında uzman kuruluşlardan oluşan bağımsız bir teknik inceleme heyetinin oluşturulması planlanmakta mıdır?
39. Son olarak, HABAŞ Demir-Çelik Fabrikası'nda meydana gelen bu facianın yalnızca münferit bir teknik arıza olarak değerlendirilmemesi, geçmiş iş kazaları ve denetim süreçleriyle birlikte ele alınması amacıyla Bakanlığınızca kapsamlı bir idari inceleme ve sektörel denetim programı başlatılacak mıdır? Bu incelemenin sonuçları, tespit edilen sorumluluklar ve alınacak önlemler kamuoyuyla ve TBMM ile paylaşılacak mıdır?